

21STE ZITTING. — 10 JANUARIJ.

Interpellatie van den heer Hartsen met betrekking tot de Kanaalmaatschappij.

der Javaansche bevolking billijke behartiging zullen vinden, ten einde die kostbare Oost-Indische bezittingen regtvaardig te regeren, ons gezag te bestendigen, maar geenszins ten einde de Javanen op te leiden tot eene vrije, zelfstandige natie, zoo als de Minister van Justitie, als lid der Volksvertegenwoordiging, als einddoel in de andere Kamer op den voorgrond stelde, en zoo als ook nog sommige leden van dien tak van de Volksvertegenwoordiging op dit oogenblik verlangen.

De vergadering wordt voor een kwartieruurs geschorst.

De **Voorzitter** zegt na de heropening der zitting: Door de Kamer werd bij den aanvang der zitting van heden aan den heer Hartsen, op diens verzoek, verlof gegeven om aan de Regering eenige vragen te doen omtrent de zaak der doorgraving van Holland op zijn smalst. Wij hebben het genoegen den Minister van Binnenlandsche Zaken hier thans tegenwoordig te zien; ik geef derhalve het woord aan den heer Hartsen.

De heer **Hartsen**: Ik begin met der Vergadering dank te zeggen, dat zij mij welwillend heeft toegestaan, eenige vragen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken te doen.

Het doet mij leed, dat ik gisteren in de onmogelijkheid was hier tegenwoordig te zijn, daar ik dan misschien, althans voor een gedeelte, dit oponthoud aan de Vergadering en ook aan den heer Minister het derangement had kunnen besparen. Ik had evenwel eene wettige verontschuldiging: ik was ziek.

De aanleiding tot de vragen, die ik wensch aan de Regering te rigten, vind ik in eene mededeeling, voorkomende in de *Amsterdamsche Courant* van heden, van wege de directie der Kanaalmaatschappij. Die directie neemt daarin over het besluit van de Regering, waarbij verlof wordt verleend om aan de storting van 10 per cent van het ingeschreven kapitaal gevolg te geven; de directie geeft daarbij eene toelichting, waarin het volgende voorkomt: »De zaak is gebleven op den voet zoo als die bij de inschrijving was beraamd en toen is blootgelegd en goedgekeurd, en de uitvoering van het aannemingscontract is bovendien door behoorlijken borgtocht verzekerd.»

Nu geloof ik dat, ten einde te voorkomen dat nieuwe moeilijkheden en nieuwe belemmeringen ontstaan in deze zaak, en die ik in hooge mate zou betreuren, het wenschelijk is, dat men zij ingelicht omtrent de zienswijze van de Regering, wat betreft de condities, die in het prospectus zijn opgenomen, waarop de negotiatie van 5 miljoen berust, en waaraan de directie der Kanaalmaatschappij zich nu gedraagt. In het prospectus wordt gezegd, dat het werk *à forfait* was aangenomen door aannemers, die aanzienlijke waarborgen hadden gesteld. Tevens is er in gezegd, dat die aannemers er in hebben toegestemd aandeelen tot een maximum van tien miljoen in betaling aan te nemen. Nu wensch ik te vragen aan de Regering:

1°. Zullen de aannemers nu 10 per cent van die tien miljoen moeten storten?

2°. Welke zijn die aanzienlijke borgten? Daartoe vind ik te meer aanleiding, omdat er grond bestaat voor de meening dat die borg bestaat in de garantie door een aannemer gepasseerd ten behoeve van een anderen, en ik geloof, met het oog op de artt. 1864 en 1865 van het Burgerlijk Wetboek, al slaat het dan ook op verpligte borgstelling, dat ook in dezen geene borgstelling van waarde zou zijn tenzij de borgten in het Koninkrijk zijn gevestigd.

Ik ben zoo vrij den Minister ook inlichting te vragen omtrent den strijd die schijnt te bestaan tusschen de mededeeling van de directie der Kanaalmaatschappij en hetgeen de Minister ons jl. Zaterdag heeft gezegd over het toezigt dat de Regering zou uitoefenen op het gebruik van de gestorte gelden; er zou, zeide hier toen de Minister, *niet over kunnen beschikt worden dan op zoodanige wijze als de Regering zou goedkeuren*. De directie der Kanaalmaatschappij berigt nu, dat zij aan de Regering het aanbod heeft gedaan, zich van alle beschikking over de gestorte gelden te onthouden, tot dat het bestuur der maatschappij door de aandeelhouders zou zijn aangevuld; dit is niet hetzelfde.

Ik weet dat de Minister mij zou kunnen verwijzen naar art. 8 der Grondwet, waarbij aan ieder, behoudens zijne verantwoordelijkheid voor de wet, bevoegd is zijne gevoelens door middel van de drukpers te openbaren. Ik doe dan ook, in het belang der zaak, slechts een beroep op de welwillendheid van den Minister, geleid door den wensch om zoo mogelijk nieuwe verwikkelingen te voorkomen, die welligt bij de storting zouden kunnen ontstaan.

De heer **Thorbecke**, *Minister van Binnenlandsche Zaken*: Mijnheer de President, het stuk waaruit de geachte spreker eenige zinsneden voorlas, heb ik enkel zeer vlugtig in eene couraant gezien; maar dit belet niet, dat ik een stellig en, ik durf mij vleijen, voldoende antwoord op zijne vragen geven kan.

»Heb ik wel verstaan dat de aannemer 10 per cent zal storten?» was de eerste vraag. Neen; de aandeelhouder zal 10 per cent storten; met den aannemer heeft de Regering niet te doen. Er moet gestort worden over 15 millioen; er moeten dus aandeelhouders voor 15 millioen zijn.

Ten andere: »welke zijn de aanzienlijke borgten?» Is dat niet eene vraag, Mijnheer de President, gelijk er in deze en in de andere Kamer betreffende dit onderwerp zoo menige vraag gedaan werd, die slechts op hare plaats is wanneer zij in eene vergadering van aandeelhouders gerigt wordt aan de directie? De borgten worden gesteld door den aannemer, en de aandeelhouders moeten weten of zij met die borgten genoegen nemen. Zijn aannemer of aannemers en borgten soliede? Het Gouvernement heeft dat niet te onderzoeken; het is daarvoor hoegenaamd niet aansprakelijk. De aandeelhouders zullen wel toezien; het is hunne zaak.

In hunne vergadering zal dus ook de vraag, ontleend aan de artt. 1864 en 1865 van het Burgerlijk Wetboek, te stade komen.

In de derde plaats: het toezigt op de gestorte gelden. Hetgeen de geachte spreker uit dat stuk voorlas, spreekt hetgeen ik hier in eene vorige vergadering verklaard heb in geenen deele tegen. Het blijft vast en stellig, dat over de te storten gelden niet zal worden beschikt dan met goedvinden van het Gouvernement. Het voorgelezen ziet enkel op een aanbod, door directeuren der Kanaalmaatschappij aan het Gouvernement gedaan. De gestelde voorwaarde is die, welke ik in de vorige vergadering deed kennen.

De heer **Hartsen**: Ik wensch alleen uit het antwoord des Ministers te constateren dat de 10 per cent zullen worden gestort over 15 millioen; dat de waarborgen, waarvan het prospectus melding maakt, eene zaak is waaraan de Regering vreemd is, en dat overigens de Regering welwillend de verzekeringen, den 7den dezer omtrent het gebruik der te storten gelden gegeven, nu herhaalt.

Ik dank den Minister voor de antwoorden, mij welwillend op mijne vragen gegeven.

De **Voorzitter**: Ik heb de eer namens de Vergadering den Minister dank te zeggen voor de gegeven inlichtingen.

De beraadslaging wordt hervat over het *wets-ontwerp tot vaststelling van hoofdstuk IX (Departement van Kolonien)*.

De heer **van Vollenhoven**: Een enkel woord slechts, voornamelijk om mijne stem te motiveren. Ik roep daarbij uwe toegevendheid in. Deed dit een ander geacht lid, vroeger lid der Tweede Kamer, toen hij hier voor het eerst het woord zou voeren, niemand uwer zal het vreemd vinden dat ik zijn voorbeeld volg.

Op de stem, over deze begroting uit te brengen, oefenen, naar ik meen, twee punten een beslissenden invloed uit. Het eerste is de spoedige indiening der cultuurwet, gelijk de Minister en in de andere Kamer en in zijn antwoord op ons Verslag heeft verklaard.

Een tweede niet minder belangrijk punt is de verklaring van den Minister, dat hij althans geen ingrijpende maatregelen, geen maatregelen, die het hoofdbeginsel treffen, zal nemen.

Die beide overwegingen leveren, mijns inziens, een driedelig praktisch nut op. Als wij ons oordeel over die hoogst belangrijke aangelegenheid opschorten tot dat de cultuurwet zal zijn ingediend, dan zal het eerste voordeel zijn, dat het punt van debat duidelijk zal zijn aangewezen. Ik geloof toch dat algemeene beschouwingen, zoo als ik die tot nu toe gehoord heb, hoe zeer ik hare waarde op hoogen prijs stel, omdat zij de zaak meer en meer in staat van wijzen brengen, minder praktisch nut hebben op dit oogenblik, nu ons eene cultuurwet toegezegd is, die men zoo te regt heeft genoemd de grondwet voor Nederlandsch Indie. Ik geloof dat het wenschelijk zou zijn, die beschouwingen te laten rusten tot dat die wet ingediend zal zijn, omdat, zoo als ik gezegd heb, in de eerste plaats het punt van debat duidelijker zou zijn omschreven.

Een tweede voordeel is, mijns inziens, daarin gelegen, dat de leidende gedachte van de Regering omtrent dit belangrijke vraagstuk meer volledig bekend zal zijn dan op dit oogenblik. Wanneer in eene wet en in verschillende artikelen de leidende gedachte van de Regering ontwikkeld zal zijn, zal die duidelijker uitkomen.